

До особливостей динаміки регіонального розвитку рослинницької галузі сільського господарства України

Розглянуто рослинницьку галузь як одну з основних складових сільсько-господарського виробництва в Україні. Вказано на шляхи підвищення ефективності рослинницької галузі в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: рослинництво, регіональне виробництво, сільське господарство, агропромисловий комплекс

Рослинницька галузь є однією з основних і найважливіших складових сільськогосподарського виробництва в Україні. Динаміка її розвитку визначається багатьма факторами, в числі яких і, мабуть, насамперед – наскільки досконалою є політика держави щодо агропромислового комплексу, зокрема в плані регламентації ціноутворення на основні види продукції рослинництва, якою мірою вона враховує специфіку того чи іншого регіону (області), в тому числі природно-кліматичні умови, характер виробництва, що склався традиційно, вікову структуру населення, його світогляд і т. д., тобто, в кінцевому підсумку, – наскільки зазначена політика відповідає інтересам окремо взятого конкретного сільськогосподарського товаровиробника.

У прямому контексті вищесказаного розглянемо специфіку й динаміку розвитку рослинницької галузі сільського господарства України в основному з точки зору її регіональних особливостей.

У 2000 р. валова продукція сільського господарства України в цілому складала 151 022,2 млн. грн., в 2005-у – 179 605,8 млн. грн., в 2008-у – 201 564,0 млн. грн., в 2009-у – 197 935,9 млн. грн., в 2010-у – 194 886,5 млн. грн., в 2011-у – 233 696,3 млн. грн. Регіональні ж (обласні) відмінності питомої ваги продукції рослинництва у вказаних загальних обсягах сільськогосподарського виробництва наведено в табл. 1. З наведених даних найбільш очевидними й узагальнюючими є такі висновки:

По-перше, питома вага рослинницької галузі в цілому по Україні зросла з 61,4% у 2000-у році до 69,5% у 2011-у, хоча в даному випадку доволі проблематично вважати, що це зростання набуло характеру тенденції, беручи до уваги зокрема те, що за вказаний період спостерігалися досить-таки суттєві перепади обсягів виробництва вказаної галузі в окремі роки.

© *І. М. Сачовський*, 2013.

Таблиця 1

Питома вага продукції рослинництва в загальних обсягах
сільськогосподарського виробництва в Україні (%) [3]

	Роки					
	2000	2005	2008	2009	2010	2011
у тому числі – по областях						
Вінницька	63,1	66,6	71,7	70,8	70,9	75,6
Волинська	60,0	53,7	51,5	51,4	51,9	55,7
Дніпропетровська	74,9	71,9	71,6	66,7	65,6	68,8
Донецька	66,3	66,7	66,6	63,1	60,7	64,5
Житомирська	54,9	52,8	57,7	58,2	57,7	62,8
Закарпатська	43,9	45,2	46,8	48,3	46,1	48,6
Запорізька	66,4	72,7	77,1	72,5	72,5	76,5
Івано-Франківська	46,8	43,1	37,4	42,4	40,0	44,4
Київська	61,7	55,9	58,6	58,4	58,7	62,6
Кіровоградська	67,9	76,6	80,6	78,3	77,3	82,1
Луганська	59,4	66,8	71,1	65,1	62,1	70,2
Львівська	50,2	48,9	52,1	53,9	51,6	58,4
Миколаївська	61,8	71,0	76,5	75,2	74,6	76,9
Одеська	57,2	72,1	77,1	73,7	74,7	78,3
Полтавська	60,7	71,6	78,3	76,0	73,3	79,6
Рівненська	53,2	54,0	60,4	59,7	59,9	64,1
Сумська	56,4	56,1	69,7	69,5	66,0	75,2
Тернопільська	61,7	60,3	68,6	68,8	66,5	73,7
Харківська	68,5	71,4	75,0	70,3	63,8	75,3
Херсонська	67,7	72,1	77,1	77,0	77,7	81,4
Хмельницька	59,6	63,3	70,5	68,5	67,4	71,6
Черкаська	73,5	69,4	62,9	58,2	51,6	58,9
Чернівецька	54,7	53,2	52,9	55,8	56,2	60,1
Чернігівська	56,9	59,1	68,2	67,8	64,1	72,9
АР Крим	62,4	45,8	54,3	55,1	53,8	58,6

Зокрема, якщо у 2008 р. питома вага рослинництва становила 67,6%, то у 2010 р. вже 63,9%. Однак в цілому можна констатувати, що рослинницька галузь займає провідне місце в загальних обсягах сільськогосподарського виробництва на Україні.

Другою, найважливішою, особливістю динаміки розвитку рослинницької галузі є широкий діапазон коливань питомої ваги

обсягів виробництва продукції вказаної галузі в розрізі областей. Так, наприклад, якщо у Кіровоградській області у 2011 р. питома вага рослинництва складала 82,1%, то в Івано-Франківській у тому ж році лише 44,4%, тобто, по суті, була вдвічі меншою. В контексті сказаного не можна не виділити окремо, що практично у всіх областях західного регіону України показники величини питомої ваги рослинництва суттєво нижчі за середньостатистичні по країні. У Волинській області у 2011 р. вони перебували рівні 55,7%, на Закарпатті 48,6%, на Львівщині 58,4%, в Чернівецькій області 60,1%; відносно високими (найвищими) вони були лише у Тернопільській області – у межах 73,7%.

У прямому відношенні до вищесказаного доповнимо характеристику динаміки розвитку рослинницької галузі сільського господарства України розглядом структури власне продукції вказаної сфери виробничої діяльності в розрізі областей, тобто, іншими словами, яку питому вагу займає рослинницька галузь тієї чи іншої області в загальних обсягах її виробництва в межах країни (табл. 2).

Аналіз наведених у табл. 2 даних дає змогу зробити ряд відносно важливих висновків.

По-перше, наведені в табл. 2 дані лише в іншому ракурсі, з іншої точки зору свідчать про одні й ті ж особливості регіонального розвитку рослинницької галузі сільського господарства України, виявлені в процесі аналізу даних табл. 1. Це найбільш узагальнюючий висновок.

По-друге, чи не найважливішою особливістю даних суто табл. 2 ми вважаємо стабілізацію співвідношень питомої ваги рослинництва тих чи інших областей в загальних обсягах виробництва продукції вказаної галузі в межах України в усі роки. Наприклад, у Вінницькій області вона коливалася лише у межах 6,1%-7,1%, у Дніпропетровській 6,1%-6,8%, в Житомирській 2,6%-3,5%, на Закарпатті взагалі 1,2%-1,5%, і так фактично в кожній з областей.

Третьою особливістю, яку вважаємо за доцільне виділити окремо, є існування відносно суттєвих відмінностей в питомій вазі рослинництва тих чи інших областей в загальних обсягах виробництва продукції вказаного виду в цілому по країні. Наприклад, якщо на Закарпатті вона складає всього 1,2% (в Чернівецькій області 1,6%, на Луганщині 2,9% і т. д.), то питома вага рослинницької галузі Полтавської області у 2011 р. була в межах 7,3%, тобто в 6 разів більшою, приблизно такою ж у Вінницькій області (7,1%) та деяких інших.

Розглянуті в табл. 1 і 2 особливості регіонального розвитку рослинницької галузі сільського господарства України мають, у цілому

Таблиця 2

Питома вага областей в загальних, обсягах виробництва продукції
рослинництва в Україні (%) [3]

	Роки					
	2000	2005	2008	2009	2010	2011
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у тому числі – по областях						
Вінницька	6,4	6,1	6,8	6,9	7,2	7,1
Волинська	2,8	2,4	1,9	2,1	2,2	1,9
Дніпропетровська	6,4	6,8	6,7	6,3	6,5	6,1
Донецька	5,6	5,9	4,8	4,5	4,7	4,5
Житомирська	3,5	2,8	2,6	2,8	2,9	2,8
Закарпатська	1,5	1,4	1,3	1,5	1,4	1,2
Запорізька	4,3	4,8	4,9	4,2	4,4	4,1
Івано-Франківська	2,1	1,7	1,1	1,4	1,5	1,4
Київська	5,1	4,9	5,0	5,2	5,4	5,2
Кіровоградська	4,4	5,8	5,5	5,1	5,3	5,3
Луганська	2,6	3,4	3,2	2,7	2,4	2,9
Львівська	3,7	3,2	2,9	3,2	3,1	3,0
Миколаївська	3,1	3,7	4,1	4,3	4,4	3,9
Одеська	4,9	5,6	5,3	4,8	5,6	4,8
Полтавська	4,6	6,4	7,1	7,2	6,4	7,3
Рівненська	2,6	2,3	2,2	2,4	2,6	2,3
Сумська	3,6	2,9	3,3	3,4	3,0	3,6
Тернопільська	3,5	2,8	3,0	3,2	3,1	3,3
Харківська	6,4	7,1	6,2	5,5	4,6	6,1
Херсонська	4,1	4,2	4,4	4,7	5,1	4,9
Хмельницька	4,7	3,9	4,2	4,4	4,5	4,2
Черкаська	5,2	5,1	5,0	5,3	5,2	5,3
Чернівецька	1,8	1,6	1,4	1,6	1,8	1,6
Чернігівська	3,8	3,1	4,2	4,1	3,5	4,2
АР Крим	3,3	2,1	2,9	3,2	3,2	3,0

узагальнюючий характер. З огляду на це вважаємо за доцільне відносно деталізувати їх розглядом специфіки виробництва найважливіших сільськогосподарських культур як в цілому по Україні, так і в розрізі її окремих регіонів (областей), зокрема й насамперед зернових. Необхідність і актуальність подібного аналізу більш ніж очевидна і має своє пояснення.

В цілому по Україні обсяги виробництва зернових культур склали: у 2000 р. 24 млн. 459 тис. т., у 2005-у – 38 млн. 15 тис. т., у 2008-у – 53 млн. 290 тис. т., у 2009-у – 46 млн. 28 тис. т., у 2010-у – 39 млн. 270 тис. т., в 2011 р. було зібрано рекордний за всі роки незалежності урожай зернових — на рівні 56 млн. 746 тис. т. Хоча в

Таблиця 3

Структура регіонального виробництва зернових культур на Україні (%) [3]

	Роки					
	2000	2005	2008	2009	2010	2011
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у тому числі – по областях:						
Вінницька	7,1	5,4	6,3	6,7	7,9	7,5
Волинська	2,1	1,8	1,3	1,4	1,5	1,3
Дніпропетровська	6,4	7,7	6,9	6,1	6,9	6,1
Донецька	4,1	5,0	4,4	3,7	4,6	4,0
Житомирська	2,9	2,0	2,1	2,7	2,8	2,7
Закарпатська	0,7	0,8	0,6	0,7	0,6	0,6
Запорізька	4,7	4,8	5,2	4,6	4,8	3,9
Івано-Франківська	1,0	0,9	0,7	0,9	0,9	1,0
Київська	5,8	6,0	4,9	5,4	5,1	4,9
Кіровоградська	5,6	6,5	5,6	5,5	6,0	6,1
Луганська	1,8	3,5	3,1	2,3	2,1	2,2
Львівська	2,0	1,6	1,6	1,8	1,6	1,7
Миколаївська	3,8	4,6	4,5	5,4	5,6	4,6
Одеська	6,5	7,0	6,9	6,2	7,5	5,6
Полтавська	5,8	7,5	8,5	8,3	7,3	8,9
Рівненська	2,0	1,6	1,4	1,5	1,6	1,4
Сумська	4,0	2,9	4,4	4,4	3,4	4,4
Тернопільська	3,0	2,7	3,0	3,4	3,2	3,3
Харківська	5,2	6,3	7,1	5,5	3,2	6,1
Херсонська	4,8	4,0	4,1	3,8	3,9	4,4
Хмельницька	5,1	3,2	3,4	3,7	4,4	3,8
Черкаська	6,5	5,8	5,6	6,9	6,4	6,6
Чернівецька	1,3	1,1	0,9	1,0	1,2	1,1
Чернігівська	3,4	4,2	4,1	4,5	3,9	4,4
АР Крим	4,4	3,1	3,3	3,6	3,6	3,4

цілому динаміка виробництва продукції вказаного виду дає багато підстав для роздумів і може бути предметом окремого розгляду, зокрема й насамперед у плані врахування всіх без винятку причин та обставин, що обумовлювали такі суттєві перепади в обсягах виробництва зернових культур в сільському господарстві України за розглядуваний період. В даному ж випадку обмежимося розглядом ролі й місця того чи іншого регіону (області) в загальних обсягах виробництва продукції зазначеного виду на основі наведених у табл. 3 даних. Найважливішими особливостями регіональної структури вирощування зернових, як бачимо, є:

– по-перше, хоча в тій чи іншій мірі ми вже торкалися цієї специфіки розвитку рослинницької галузі сільського господарства України, в контексті сказаного зараз все ж ми виділимо окремо таку особливість, як відносну незмінність в даному випадку у виробництві зернових культур питомої ваги практично кожної з областей України. Так, у період 2000-2011 рр., хоча і з більш-менш серйозними відхиленнями в окремі роки, які були співзвучними з динамікою виробництва зернових у загальнонаціональному масштабі, питома вага їх, наприклад, у Волинській області, коливалася в діапазоні 1,3%-2,1%, на Закарпатті – 0,6%-0,8%, на Івано-Франківщині – 0,7%-1,0%, і це є лише конкретним проявом тієї картини, яка має місце як у рослинницькій галузі в цілому, так і у виробництві зернових культур зокрема;

– по-друге, певною тавтологією є те, що у виробництві (в даному випадку зернових культур) існують суттєві розбіжності у величині питомої ваги тієї чи іншої області. Більше того, узагальнюючи наведені в табл. 3 дані, можна зробити висновок, що виробництво зернових культур в Україні сконцентровано в основному в центральних її областях. Так, лише у Полтавській області у 2011 р. було вироблено 8,9% загального збору зернових, у Вінницькій – 7,5%, у Черкаській – 6,6%, у Кіровоградській – 6,1%. Відносно високою у тому ж році була питома вага областей південного регіону, зокрема Одещини (5,6%), Миколаївщини (4,6%), Херсонської області – приблизно 4,4%. Хоча, мабуть, варто все-таки виділити окремо, що в Автономній Республіці Крим у зазначений рік було вироблено приблизно 3,4% загального обсягу виробництва зернових. Традиційно низька для рослинницької галузі питома вага західних областей: Волинь – 1,3%, Закарпаття – 0,6%, Івано-Франківщина – 1,0%, Чернівецька область 1,1% від загального обсягу виробництва зернових у 2011 р.

Якщо розгляд питань, пов'язаних зі специфікою виробництва зернових культур як у цілому по Україні, так і в її окремих регіонах носить, крім суто соціально-економічних, наважимося сказати, навіть політичний аспект, то аналіз динаміки виробництва, врахування його регіональних особливостей (скажімо, картоплі, як однієї з найважливіших сільськогосподарських культур), має значення в першу чергу в організаційно-економічному плані. Конкретизуємо сказане. Реформування агропромислового комплексу України, особливо в перші роки після здобуття незалежності, своїм безпосереднім наслідком мало, зокрема, прискорений розвиток особистих селянських господарств, основне призначення яких, мабуть, полягало в забезпеченні їх членів необхідними продуктами харчування, і саме картопля була однією з найважливіших з них. Ця обставина була та й, мабуть, значною мірою, особливо в західних областях, залишається й понині одним з найважливіших факторів, що визначають структуру сівозмін. Хоча в кінцевому підсумку не можна недооцінювати в цьому відношенні роль окремих економічних інструментів, в першу чергу ціноутворення. Врахування сказаного, на наш погляд, необхідне для правильного і поглибленого розуміння специфіки виробництва, зокрема картоплі.

Динаміка виробництва картоплі така. В 2000 р. його обсяги склали 19 млн. 838 тис. т., в 2005 – 19 млн. 462 тис. т., в 2008 – 19 млн. 545 тис. т., в 2009 – 19 млн. 666 тис. т., в 2010 – 18 млн. 764 тис. т., в 2011-у р. було зібрано 24 млн. 247 тис. т. картоплі. Повніше ж уявлення специфіки виробництва картоплі дають дані табл. 4. Мабуть, найважливішою і далеко неоднозначною особливістю динаміки виробництва картоплі як у цілому по Україні, так і на рівні областей є відсутність, на відміну від розглянутої раніше специфіки виробництва зернових культур, значних відмінностей в загальних його обсягах в окремі роки. Вона в принципі була стабільною упродовж всього аналізованого періоду. Пояснення, на наш погляд, можливо, слід шукати не так в особливостях кліматичних умов на тій чи іншій території країни, в тому числі в той чи інший рік, як, повторюємося, можливо, в причинах організаційно-економічного характеру, в числі яких далеко не останню роль відіграє, зокрема, кардинальна зміна співвідношень у виробництві тієї чи іншої продукції питомої ваги сільськогосподарських підприємств і особистих селянських господарств. В перших із них, більш ніж очевидно, набагато ширші можливості підвищення ефективності виробництва, що в кінцевому підсумку, напевно, й визначає тенденцію постійного зростання питомої

Таблиця 4

Структура регіонального виробництва картоплі в сільському
господарстві України(%) [3]

	Роки					
	2000	2005	2008	2009	2010	2011
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у тому числі – по областях:						
Вінницька	7,1	7,8	7,9	7,9	8,5	7,7
Волинська	6,0	5,0	4,8	4,9	5,3	4,7
Дніпропетровська	3,4	3,0	2,9	2,3	2,3	2,3
Донецька	3,8	3,7	3,2	2,8	2,5	3,0
Житомирська	5,4	5,7	5,4	5,6	6,2	5,5
Закарпатська	2,4	2,8	2,9	3,1	2,7	2,4
Запорізька	1,5	1,7	1,6	1,0	1,4	1,2
Івано-Франківська	4,3	3,9	2,8	4,2	4,1	3,7
Київська	6,8	5,7	7,6	6,9	8,0	7,5
Кіровоградська	1,6	2,7	2,5	2,2	2,2	2,1
Луганська	1,8	3,4	2,7	2,1	1,8	1,6
Львівська	7,6	6,7	7,0	7,7	6,7	7,5
Миколаївська	0,4	1,1	0,9	0,9	0,9	0,9
Одеська	1,6	2,1	1,0	0,9	2,9	2,3
Полтавська	3,5	4,9	4,7	4,6	4,4	5,3
Рівненська	4,4	4,7	5,2	5,2	5,7	5,7
Сумська	4,7	4,7	4,6	5,0	5,2	4,8
Тернопільська	5,3	3,5	4,0	4,7	4,5	5,1
Харківська	6,0	6,5	4,4	3,7	2,5	4,0
Херсонська	1,5	1,1	1,3	1,2	1,3	1,1
Хмельницька	5,4	5,0	6,5	6,5	5,8	6,1
Черкаська	4,7	4,8	4,3	4,2	4,1	3,8
Чернівецька	2,1	2,2	2,4	2,6	2,7	2,6
Чернігівська	7,4	6,5	7,7	7,8	6,3	7,2
АР Крим	1,3	0,8	1,8	2,0	2,0	1,9

ваги саме їх. Хоча в безпосередньому стосунку до вищесказаного і в його контексті свою роль, напевно, відіграє й існуюча система економічних інструментів, які застосовуються в практичній діяльності. Такі найважливіші, здебільшого загальнотеоретичного характеру, пояснення специфіки виробництва картоплі в сільському господарстві України.

В принципі конкретним цифровим підтвердженням сказаного якраз і виступають дані табл. 4.

Доповнимо ж характеристику регіональних особливостей виробництва найважливіших сільськогосподарських культур на Україні розглядом його специфіки стосовно овочів. Вважаємо, що необхідність подібного аналізу цілком виправдана і зрозуміла, з огляду, зокрема, на те, яке місце

Таблиця 5

Структура регіонального виробництва овочів на Україні (%) [3]

	Роки					
	2000	2005	2008	2009	2010	2011
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
у тому числі – по областях:						
Вінницька	3,4	4,0	4,0	3,6	3,8	3,9
Волинська	1,9	2,9	2,9	2,9	3,1	2,8
Дніпропетровська	7,4	6,8	6,8	6,7	6,9	6,8
Донецька	7,6	6,5	5,2	5,2	5,1	5,4
Житомирська	3,3	2,8	2,6	2,5	2,6	2,4
Закарпатська	2,1	3,0	3,0	2,9	3,0	2,7
Запорізька	4,0	4,1	3,5	3,1	3,5	3,3
Івано-Франківська	2,3	1,7	1,3	1,4	1,5	1,5
Київська	5,1	5,5	6,4	5,5	5,6	5,3
Кіровоградська	3,7	3,7	3,1	2,8	2,7	2,4
Луганська	4,3	3,8	3,9	3,3	3,2	3,1
Львівська	4,6	5,2	5,3	4,9	5,1	4,8
Миколаївська	3,0	3,7	3,4	4,0	4,3	4,9
Одеська	5,2	7,2	6,1	5,8	5,8	5,4
Полтавська	3,4	4,8	4,7	5,1	5,0	5,1
Рівненська	2,3	2,3	2,7	2,6	2,7	2,4
Сумська	2,4	1,9	1,7	2,3	1,9	1,9
Тернопільська	2,4	2,0	2,6	2,3	2,4	2,6
Харківська	7,1	7,2	6,4	5,9	5,7	7,1
Херсонська	7,2	7,2	8,7	10,9	10,3	11,4
Хмельницька	2,7	3,1	2,7	2,6	2,6	2,4
Черкаська	5,9	4,1	3,7	4,0	3,5	3,6
Чернівецька	2,5	2,5	2,4	2,5	2,7	2,3
Чернігівська	3,0	2,2	3,0	2,4	2,1	2,1
АР Крим	3,2	1,8	3,6	4,8	4,9	4,4

вони займають у раціоні харчування кожної людини і, відповідно, їх ролі в підтримці її життєдіяльності.

У 2000 р. в Україні було вироблено продукції овочівництва на суму 5 млн. 821 тис. грн., в 2005-у – 7 млн. 295 тис. грн., в 2008-у – 7 млн. 965 тис. грн., в 2009-у – 8 млн. 341 тис. грн., в 2010-у – 8 млн. 122 тис. грн., в 2011 р. обсяги виробництва овочів перебували на рівні 9 млн. 832 тис. грн., тобто порівняно з 2000 р. зросли приблизно в 1,7 разу. Детальніше уявлення про специфіку виробництва продукції вказаного виду на регіональному рівні дають дані табл. 5, які, зокрема, свідчать, що найбільшого поширення овочівництво набуло на півдні України, насамперед у Херсонській області, в якій виробляється більше десятиї частини (11,4%) всього обсягу продукції вказаного виду. Відносно висока питома вага Миколаївської області – 4,9% і Одеської – 5,4%, тобто в цілому лише в трьох південних областях України виробляється п'ята частина загального обсягу продукції овочівництва. Хоча в контексті вищесказаного потрібно окремо виділити відносно високу питому вагу Харківської – 7,1% і Дніпропетровської – 6,8% областей. Найменша ж питома вага в загальних обсягах продукції овочівництва Івано-Франківської області – всього 1,5% і Сумської – приблизно 1,9%. Хоча найбільш узагальнюючим висновком з наведених у таблиці як, зокрема 5, даних можна вважати відносну стабілізацію питомої ваги тієї чи іншої області в загальних обсягах виробництва продукції овочівництва. Справедливості заради слід сказати, що порівняно з 2000 р. питома вага Донецької області знизилась з 7,6% до 5,4% в 2011 р., Черкаської – відповідно з 5,9% до 3,6% в той же період. Але це скоріше виняток, ніж закономірність.

Такі основні, найбільш очевидні, особливості виробництва овочів як у сільському господарстві України в цілому, так і на регіональному (обласному) рівні.

З урахуванням всього сказаного в статті можна зробити ряд висновків, зокрема:

- підвищення ефективності зокрема рослинницької галузі в сучасних умовах формування в ній нових організаційних структур господарювання можливе за умови посилення ролі держави в управлінні економічними процесами, які відбуваються сьогодні на селі;
- динаміка розвитку рослинницької галузі як у цілому, так і в розрізі окремих регіонів (областей) може виступати одним з основних показників ступеня зрілості виробничих відносин.

- в агропромисловому комплексі України;
- у процесі аналізу динаміки регіонального розвитку рослинницької галузі обов'язково слід брати до уваги, що вона визначається цілим комплексом передумов, тісно пов'язаних між собою, взаємозалежних і взаємообумовлених;
- успішне вирішення питань підвищення ефективності сільсько-господарського виробництва в Україні можливе, зокрема, за умови досягнення оптимальних співвідношень обсягів продукції рослинництва й тваринництва в першу чергу на обласному (районному) рівні;
- важливою передумовою підвищення ефективності рослинницької галузі є необхідність оптимізації співвідношень виробництва власне основних сільськогосподарських культур.

Список використаних джерел

1. Гончаров В. М. Шляхи підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва / В. М. Гончаров, Н. В. Зличенко // Економіка АПК. – 2012. – №2. – С. 18-21.
2. Паленичак О. В. Раціональне землекористування в умовах збалансованого розвитку агропромислового виробництва / О. В. Паленичак // Економіка АПК. – 2012. – №2. – С. 27-32.
3. Сільське господарство Тернопільської області за 2011 рік : стат. зб. – Тернопіль, 2012.

Сачовский И.М. К особенностям динамики регионального развития растениеводческой отрасли сельского хозяйства Украины.

Рассмотрены растениеводческую отрасль как одну из основных составляющих сельскохозяйственного производства в Украине. Указаны пути повышения эффективности растениеводческой отрасли в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: растениеводство, региональное производство, сельское хозяйство, агропромышленный комплекс.

Sachovsky I.M. The special features of the dynamics of regional development of crop farming industry of Ukraine.

Considered crop industry as one of the main components of agricultural production in Ukraine. Ways to improve the efficiency of crop sector in the contemporary economy.

Key words: plant, regional manufacturing, agriculture, agro-industrial complex.